

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 25 maja 2021 r.

**Opinia do ustawy o ratyfikacji Konwencji z Minamaty w sprawie rtęci, sporządzonej
w Kumamoto dnia 10 października 2013 roku**

(druk nr 405)

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem ustawy jest wyrażenie zgody na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Konwencji z Minamaty w sprawie rtęci, sporządzonej w Kumamoto dnia 10 października 2013 roku, zwanej dalej „Konwencją”.

Konwencja jest międzynarodowym instrumentem na poziomie globalnym, którego celem jest ochrona zdrowia ludzkiego i środowiska przed antropogenicznymi emisjami i uwolnieniami rtęci oraz związków rtęci. Konwencja ustanawia spójne działania i mechanizmy na forum międzynarodowym, określające możliwe sposoby gospodarowania rtęcią w celu ograniczenia jej wykorzystania oraz zminimalizowania negatywnego wpływu na środowisko i zdrowie ludzi.

Przepisy Konwencji regulują w sposób kompleksowy zagadnienia dotyczące w szczególności:

- źródeł dostaw rtęci i handlu rtęcią,
- produktów z dodatkiem rtęci,
- procesów produkcyjnych, w których wykorzystuje się rtęć lub związki rtęci,
- wydobywania złota tradycyjnego i na małą skalę,
- emisji rtęci i związków rtęci do atmosfery,
- uwolnień rtęci i związków rtęci do gruntu i wody,
- składowania przejściowego rtęci innej niż rtęć odpadowa,

- postępowania z odpadami rtęciowymi,
- identyfikacji i oceny miejsc zanieczyszczonych rtęcią lub związkami rtęci.

Konwencja weszła w życie 16 sierpnia 2017 r. Podpisało ją 127 państw i Unia Europejska (UE). Do tej pory Konwencją związało się 126 państw i Unia Europejska, stając się jej Stronami, w tym 25 państw członkowskich UE. Państwa UE, które podpisały, ale nie ratyfikowały Konwencji, to Hiszpania i Polska. Polska podpisała Konwencję 24 września 2014 r.

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że ratyfikacja Konwencji przez Polskę umożliwi aktywne włączenie się w dyskusję na poziomie globalnym w ramach Konwencji, w szczególności przez udział w Konferencji Stron Konwencji (COP). Polska opowiadała się za przyjęciem nowego instrumentu prawnego zajmującego się problemem antropogenicznych emisji i uwolnień rtęci oraz związków rtęci, proponując zrównoważone podejście oraz unikanie jednostronnych działań, które w skali globalnej byłyby nieskuteczne, i które mogłyby negatywnie wpływać na konkurencyjność unijnej gospodarki, w tym gospodarki polskiej. Ratyfikacja Konwencji i uzyskanie przez Polskę statusu Strony pozwoli na udział Polski w podejmowaniu decyzji, kształtowaniu wytycznych i kryteriów przyjmowanych przez COP.

Przepisy dotyczące rtęci zawarte są w szeregu aktów prawa krajowego (ustawa: z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach, z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie oraz rozporządzenia wykonawcze do tych ustaw), ponadto kwestie m. in. źródeł dostaw rtęci i handlu nią, produktów zawierających rtęć, emisji rtęci do atmosfery czy też odpadów rtęciowych i ich czasowego składowania – są uregulowane w prawie UE. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/852 z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie rtęci implementowało postanowienia Konwencji dotychczas nieuregulowane przez prawo UE. Dzięki temu wszystkie postanowienia Konwencji są odzwierciedlone w prawie UE i bezpośrednio obowiązują w Polsce.

Ratyfikacja Konwencji nie spowoduje zatem konieczności wprowadzenia zmian do polskiego porządku prawnego innych niż te, które i tak powinny zostać wprowadzone na mocy przywołanego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/852 z dnia 17 maja 2017 r.

Ratyfikacja Konwencji przez Polskę nie spowoduje dodatkowych skutków społecznych, ponieważ, jak już wcześniej podkreślono, wszystkie postanowienia Konwencji są odzwierciedlone w prawie UE i prawie krajowym. Przepisy Konwencji wpływają na poprawę stanu środowiska przez ograniczanie emisji i uwolnień rtęci oraz związków rtęci, jak również przez eliminowanie rtęci i jej związków z produktów i procesów przemysłowych, co także zmniejsza negatywny wpływ rtęci i związków rtęci na zdrowie ludzi.

Ratyfikacja Konwencji przez Polskę nie spowoduje skutków prawnych (przepisy Konwencji nie nakładają nowych obowiązków na państwa członkowskie UE, ponieważ wszystkie postanowienia Konwencji są odzwierciedlone w prawie UE.

Przepisy Konwencji stwierdzają, że COP przyjmie wytyczne w zakresie uwolnień dotyczące:

- najlepszych dostępnych technik oraz najlepszych praktyk w dziedzinie ochrony środowiska z uwzględnieniem wszelkich różnic między nowymi, a istniejącymi źródłami i z uwzględnieniem konieczności zminimalizowania skutków przenoszenia zanieczyszczeń między różnymi komponentami środowiska,
- metodyki przygotowywania rejestrów uwolnień.

Na podstawie decyzji COP są natomiast przyjmowane szczegółowe wytyczne. Dotychczas COP przyjął wytyczne m.in. w zakresie:

- źródeł dostaw rtęci i handlu rtęcią,
- wypełniania formularzy wymaganych na mocy Konwencji, w odniesieniu do handlu rtęcią,
- identyfikacji poszczególnych zasobów rtęci lub związków rtęci przekraczających 50 ton metrycznych oraz źródeł dostaw rtęci generujących zapasy przekraczające 10 ton metrycznych rocznie,
- opracowania krajowego planu działania mającego na celu ograniczenie i, w miarę możliwości, wyeliminowanie stosowania rtęci w rzemieślniczym wydobyciu złota na małą skalę,
- Najlepszych Dostępnych Technik i Najlepszych Praktyk Środowiskowych i ich kryteriów,
- metodologii sporządzania inwentaryzacji emisji,
- tymczasowego składowania rtęci innej niż rtęć odpadowa w sposób bezpieczny dla środowiska,

- bezpiecznej dla środowiska gospodarki odpadami składającymi się z rtęci lub związków rtęci lub nimi skażonymi,
- zarządzania terenami zanieczyszczonymi,
- strategicznego planowania wdrażania artykułów Konwencji dotyczących zdrowia,
- formatu raportowania,
- funduszu powierniczego „Global Environment Facility Trust Fund”.

COP przyjmie także postanowienia w zakresie wymogów dotyczących zarządzania w sposób bezpieczny dla środowiska odpadami rtęciowymi. Przy opracowywaniu wymogów COP weźmie pod uwagę przepisy i programy Stron dotyczące gospodarowania odpadami.

Ratyfikacja Konwencji przez Polskę nie spowoduje skutków gospodarczych. Przepisy Konwencji nie nakładają nowych obowiązków na państwa członkowskie UE.

Ratyfikacja Konwencji przez Polskę spowoduje skutki finansowe związane z:

- odprowadzaniem corocznej składki,
- udziałem w spotkaniach związanych z realizacją postanowień Konwencji (spotkania dwustronne, wielostronne i COP).

Na swoim pierwszym posiedzeniu COP przyjęła decyzję MC-1/10 w sprawie zasad finansowych, która ustanowiła trzy fundusze powiernicze:

- „The General Trust Fund” – zapewniający finansowe wsparcie pracy Sekretariatu Konwencji,
- „The Special Trust Fund” – wspierający m.in.: działania Sekretariatu Konwencji, zgodnie z art. 14 (Budowanie zdolności, pomoc techniczna i transfer technologii), udział przedstawicieli Stron, będących krajami rozwijającymi się i Stron, których gospodarki są w okresie transformacji w spotkaniach COP i jej organów pomocniczych,
- „The Specific Trust Fund” – zapewniający wsparcie budowania zdolności i pomocy technicznej zgodnie z art. 13 (Zasoby finansowe i mechanizm finansowy) na potrzeby konkretnego programu międzynarodowego.

Wysokości składek należnych każdego roku od Stron przyjmowane są w decyzjach COP.

Ratyfikacja Konwencji wiąże się z koniecznością opłacania składki członkowskiej na fundusz powierniczy „The General Trust Fund”. Wielkość polskiej składki będzie proporcjonalna do wskaźnika określającego możliwości płatnicze kraju, uwzględniającego

m.in. dochód narodowy i wielkość populacji. Z uzasadnienia do projektu ustawy wynika, że przysza kwota składki na rzecz Konwencji może wynieść dla Polski od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy USD rocznie.

Konwencja dotyczy spraw uregulowanych w ustawie i w związku z tym podlega ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie zgodnie z art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji.

Ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt ustawy został przedłożony przez Rząd (druk sejmowy nr 1127). Był on przedmiotem prac sejmowych: Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa oraz Komisji Spraw Zagranicznych. Komisje po przeprowadzeniu pierwszego czytania oraz rozpatrzeniu projektu ustawy na posiedzeniu w dniu 18 maja 2021 r. wniosły o jego uchwalenie bez poprawek. Sejm uchwalił ustawę na 30. posiedzeniu w dniu 20 maja 2021 r. w brzmieniu przedłożenia, przy 442 głosach za, 4 głosach wstrzymujących się i braku głosów przeciw.

III. Uwagi szczegółowe

Ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych.

Mirosław Reszczyński

Główny legislator